

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**Методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни «Управління інноваційною
діяльністю» для студентів спеціальності 073 – менеджмент
(магістерський рівень)**

Дніпро НМетАУ 2019

УДК 347.7:658

Методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Управління інноваційною діяльністю» для студентів спеціальності 073 – менеджмент (магістерський рівень) / Укладачі: І.Є. Драч, Т.С. Новородовська – Дніпро: НМетАУ, 2019. – 31 с.

Викладені робоча програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Управління інноваційною діяльністю», наведено перелік рекомендованої літератури.

Призначена для студентів спеціальності 073 – менеджмент (магістерський рівень).

Укладачі: І.Є. Драч, канд. техн. наук, доц.,
Т.С. Новородовська

Відповідальна за випуск Н.П. Корогод, канд. пед. наук, доц.

Рецензент К.Ф. Ковальчук, д-р екон. наук, проф. (НМетАУ)

Підписано до друку 04.07.2018 р. Формат 60Ч84 1/16. Папір друк. Друк плоский. Облік.-вид. арк. 4,47. Умов. друк. арк. 4,41. Тираж 100 пр. Замовлення № 208.

Національна металургійна академія України
49600, м. Дніпропетровськ-5, пр. Гагаріна, 4

ЗМІСТ

ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ.....	5
2. РЕКОМЕНДОВАНА ТА ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....	5
3. ПРОГРАМА І ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАКЛЮЧНОГО КОНТРОЛЮ.....	8
4. ТЕМИ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЩО НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ.....	12
5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ.....	14
6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	34

ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Управління інноваційною діяльністю» є нормативною і входить до вибіркових дисциплін циклу загальної підготовки.

Мета вивчення дисципліни – ознайомлення студентів із загальними питаннями, понятійним апаратом та сутністю інноваційного менеджменту, а також сферою інноваційної діяльності щодо створення і використання об'єктів права інтелектуальної власності на всіх етапах господарської діяльності підприємства, її документального супроводження та управління.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- основи управління (менеджменту) інноваційною діяльністю, результатами якої можуть бути об'єкти права інтелектуальної власності

вміти:

- аналізувати й оцінювати економічну ефективність інноваційної діяльності підприємств з урахуванням сфери інтелектуальної власності.

Критерії успішності – отримання позитивної оцінки при складанні екзаменаційних робіт у тестовій формі.

Засоби діагностики успішності навчання – комплекти тестових завдань.

Зв'язок з іншими дисциплінами – має зв'язок з «Правові засади управлінської діяльності», «Основи інтелектуальної власності», «Основи наукових досліджень» та іншими.

Набуті знання і вміння використовуються при формуванні професійних навичок фахівця у сфері інтелектуальної власності та інноваційної діяльності.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Структуру вивчення дисципліни «Управління інноваційною діяльністю» наведено в таблиці 1.1.

Розподіл навчальних годин

	Усього (годин, денна / заочна)	Чверть Денна I/ Заочна II семестр
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	120/90	120/90
Аудиторні заняття, з них:	48/12	48/12
Лекції	32/8	32/8
Лабораторні роботи	0	0
Практичні заняття	16/4	16/4
Семінарські заняття	0	0
Самостійна робота, у тому числі при:	72/78	72/78
Заходи семестрового контролю	підсумкова оцінка, семестрова (екзамен)	підсумкова оцінка, семестрова (екзамен)

Робоча програма передбачає самостійну роботу, що контролюється викладачем та включає:

- підготовку до аудиторних занять;
- самостійне вивчення розділів дисципліни, що не викладаються на лекціях;
- підготовку до контролю знань.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ТА ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності / Навчальний посібник. – К: «Інст. інтел. власн. і права», 2006. – 124 с.
2. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: Підручник. – Київ: Знання, 2006. – 431с.
3. Вачевський М.В., Кремень В.Г., В.Г. Мадзігон В.Г. та інші. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: Підручник / За ред. проф. М.В.Вачевського. – ВД Професіонал, 2005. – 448 с.

4. Мікульонюк І.О. Основи інтелектуальної власності: Навч. посіб. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», Ліра-К, 2005. – 232 с.

5. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://library.if.ua/book/4/528.html>

6. Законодавство України // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>

7. Управління інноваційною діяльністю. Основи інноваційного менеджменту: магістерський курс: підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Ілляшенка. – Суми: Університетська книга, 2014. – 856 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/73250/investuvannya/upravlinnya_innovatsiynoyu_diyalnistyu_osnovi_innovatsiynogo_menedzhmentu

8. Рач В. А. Управління проектами: практичні аспекти реалізації стратегій регіонального розвитку: навч. посіб. / В.А. Рач, О.В. Россошанська, О.М. Медведєва; за ред. В.А. Рача. – К.: «К.І.С.», 2010. – 276 с.

9. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / С. М. Клименко, Т. В. Омеляненко, Д. О. Барабась [та ін.] ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Київ : КНЕУ, 2008. – 516 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://posibniki.com.ua/catalog-upravlinnya-konkurentospromozhnistyu-pidpriemstva---klimenko-sm>

10. Корогод Н.П. Менеджмент: завдання до практичних занять. Частина І: Навч. посібник / Н.П. Корогод. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. – 66 с.

11. Цибульов П.М. Управління інтелектуальною власністю: монографія / П.М. Цибульов, В.П. Чеботарьов, В.Г. Зінов, Ю. Суїні / За ред.. П.М.Цибульов:– К: «К.І.С.», 2005. – 448 с.

12. ЗУ «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

13. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-16>.

14. Закон України «Про інвестиційну діяльність» (1560-12) від 18.09.1991 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

15. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1977-12) від 13.12.1991 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>.

16. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» (51/95-ВР) від 10.02.1995// Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>.

17. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» (991-14) від 16.07.1999 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.

18. Управління інноваційною діяльністю. Основи інноваційного менеджменту. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/73261/investuvannya/derzhavne_finansuvannya_innovatsiynoyi_diyalnosti

19. Інвестиційний менеджмент. Конспект лекцій. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/35288/>

20. Кірін Р.С. Патентологія: монографія / Р.С. Кірін, В.Л. Хоменко, І.М. Коросташова; МОН, НГУ. – Дніпропетровськ: НГУ, 2015. – 424 с.

21. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 №3687-ХІІ // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

22. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 №3688-ХІІ // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.

23. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент. Теорія і практика в умовах трансформації економіки: Навч. посібник. – Центр учбової літератури. – 2012. – 448 с.

24. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: Навч. посіб./ В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.

25. Основні показники економічної ефективності інноваційних проектів. – Режим доступу: <http://subject.com.ua/economic/innovative/20.html>.

3. ПРОГРАМА І ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАКЛЮЧНОГО КОНТРОЛЮ

Розподіл навчальних годин за темами і видами занять наведені в таблицях 3.1, 3.2.

Таблиця 3.1

Лекційний курс

№ з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість годин (денна / заочна)
1	2	3
1	Теоретичні основи інноваційного менеджменту Сутність та зміст, функції інноваційного менеджменту; прийняття управлінського рішення в інноваційному менеджменті; інноваційний процес як об'єкт інноваційного менеджменту	2/ 1
2	Сутність та основні поняття інноваційної діяльності Загальна характеристика інноваційного процесу: поняття, зміст, етапи; види інновацій; механізми трансформації інтелектуальної власності в інноваційний продукт	2 / 1
3	Управління інноваційним розвитком підприємства* Сутність та зміст ключових понять інноваційного розвитку. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування	2 / -*
4	Державне регулювання інноваційної діяльності Принципи, цілі, методи державної інноваційної політики; інструменти створення сприятливого інституційно-правового середовища для підприємців-інноваторів; державне стимулювання інноваційної діяльності	4 / 1
5	Сучасні системи управління інноваційною діяльністю на підприємствах Рівні управління інноваційними процесами на підприємстві: корпоративний, бізнес-рівень, товарний рівень	4 / 1

Продовження таблиці 3.1

1	2	3
6	Інноваційна інфраструктура Організаційні форми, які забезпечують розвиток інноваційних процесів: технопарки, технополіси, науково-промислові комплекси, інноваційні центри-інкубатори, консультативні фірми	2 / 1
7	Механізми трансформації інтелектуальної власності в інноваційний продукт Поняття та економічне значення інтелектуальної власності. Інтелектуальний капітал і додатковий прибуток підприємства. Інтелектуальна власність як товар. Поняття та ознаки інноваційного продукту	4 / 1
8	Особливості управління інноваційними проектами Поняття інноваційного проекту. Стандарти управління проектами. Передінвестиційна та інвестиційна стадія інноваційного проекту. Оточення проекту та програми підтримки інноваційної діяльності	4 / 1
9	Управління інноваційними ризиками* Поняття та види інноваційних ризиків і їх вплив на інноваційну діяльність. Методи оцінки і зниження інноваційних ризиків	4 / -*
10	Роль інвестицій в інноваційній діяльності* Загальна характеристика джерел фінансування інноваційної діяльності. Види та форми інвестування інноваційної діяльності	4 / -*

* для студентів заочної форми навчання вказані теми поєднані в одне заняття тривалістю 1 година

Практичні заняття*

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин, денна / заочна)
1	2	3
1	Вибір стратегії управління інноваційною діяльністю підприємства Розгляд основних типів інноваційних стратегій; обґрунтування обраної інноваційної стратегії та її впровадження в процес розроблення нового продукту на основі об'єктів права інтелектуальної власності	4 / 2
2	Дослідження законодавчого забезпечення інноваційної діяльності Розгляд основних положень Законів України, що стосуються інноваційної діяльності: «Про інноваційну діяльність», «Про науково-технічну діяльність», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»; спеціальні закони у сфері інтелектуальної власності	2 / 2
3	Моделювання системи взаємодії суб'єктів інноваційної інфраструктури Розробка та опис моделі взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності	2 / 2
4	Виявлення об'єктів права інтелектуальної власності в результатах інноваційної діяльності підприємства Аналіз ознак і критеріїв патентоздатності об'єктів права інтелектуальної власності	2 / 2
5	Вивчення складових інноваційного проекту Життєвий цикл інноваційного проекту. Етапи розробки інноваційного проекту	2 / 2

Продовження таблиці 3.2

1	2	3
6	Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства Розрахунок економічної ефективності розробленого на основі об'єкту інтелектуальної власності інноваційного проекту в умовах діяльності конкретного підприємства	4 / 2

* для студентів заочної форми навчання дозволяється вибір двох практичних занять.

Питання для контролю

1. Розкрийте сутність поняття інновацій та інноваційної діяльності.
2. Охарактеризуйте об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності як складові інноваційної діяльності підприємства.
3. Наведіть класифікацію інновацій.
4. Охарактеризуйте етапи і стадії інноваційного процесу.
5. Цілі управління інноваційним процесом.
6. Назвіть фактори забезпечення ефективності інновацій.
7. Охарактеризуйте законодавство України про інноваційну діяльність.
8. Розкрийте поняття інноваційного та інвестиційного проекту.
9. Класифікація науково-технічних (інноваційних) організацій.
10. Етапи державної інноваційної політики.
11. Поняття та основні типи інноваційних стратегій.
12. Малі інноваційні підприємства: їх типи і переваги.
13. Характеристика діяльності технопарків.
14. Структура та функції технополісів.
15. Характеристика діяльності бізнес-інкубаторів.
16. Особливості діяльності сучасних інноваційних структур.
17. Особливості фінансування інноваційної діяльності.
18. Фактори, які формують інноваційну діяльність підприємств.
19. Формування державної інноваційної політики та її основні напрямки.
20. Управління інноваційними проектами.
21. Поняття та структура національної інноваційної системи.
22. Методи оцінки ефективності інновацій.
23. У чому полягають ризики інноваційної діяльності?

4. ТЕМИ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЩО НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ

Теми розділів програми, призначені для самостійного опрацювання, наведені в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Розподіл навчальних годин

№ з/п	Назва теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	2	3
1	Основи теорій інноваційного розвитку [7] Циклічність розвитку; класична і неокласична теорії нововведень; теорії прискорень, соціальна та економічна модель	6
2	Мотивація інноваційної діяльності [7] Основні положення і терміни мотивації інноваційної діяльності. Структура механізму мотивування інноваційної діяльності. Напрями мотивації персоналу. Основні теорії мотивації персоналу	6
3	Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності [7] Розвиток концепції ресурсного забезпечення новаторської діяльності. Знання як специфічний ресурс інноваційної діяльності	3
4	Підприємство як основний суб'єкт реалізацій нововведень [5] Сприйнятливість організації до нововведень; інноваційний потенціал та його оцінка; причини успіху у сфері інноваційної діяльності організації	3
5	Система права інтелектуальної власності в Україні [6] Цивільний Кодекс України, Закони України «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на зазначення походження товарів», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на сорти рослин», «Про	6

Продовження таблиці 4.1

1	2	3
	охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»	
6	Управління проектами [8, С.17-30] Зміст діяльності з управління виконанням проекту та створенням продукту проекту	3
7	Теоретичні засади формування і функціонування ринку інновацій [7] Основні функції, напрямки та складові ринку інновацій	6
8	Формування конкурентних переваг сучасного підприємства [9] Поняття та види конкурентних переваг. Вплив інновацій на конкурентоздатність підприємства	3

5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практична робота №1

Тема: Вибір стратегії управління інноваційною діяльністю підприємства

Мета роботи: дати можливість студентам на основі аналізу конкретних прикладів використати свої знання для усвідомлення типу та особливостей застосування стратегій розвитку інноваційної діяльності підприємств.

Теоретична частина

Вибір стратегії управління інноваційною діяльністю підприємства та її успішна реалізація пов'язані з врахуванням ряду чинників зовнішнього та внутрішнього середовища.

Серед факторів зовнішнього середовища ключове значення мають:

- соціально-політична, економічна й правова ситуації й перспективи їх розвитку в середньостроковій (3-5 роки) і довгостроковій перспективі (5-10 років) на територіях юрисдикцій, що цікавлять підприємство;
- кількісні і якісні характеристики сегментів ринків товарів і послуг, на яких працює підприємство;
- конкурентне середовище в сфері діяльності підприємства;
- кількісні і якісні характеристики середовища обороту інтелектуальних активів (патентного середовища).

Найважливіші внутрішні фактори, що впливають на вибір стратегії управління інтелектуальними активами:

- загальна корпоративна управлінська стратегія, реалізована на підприємстві залежно від стану, у якому воно перебуває (зовнішнє управління, вихід із кризи, стабілізація, розвиток і т.п.);
- маркетингова стратегія підприємства;
- інноваційна стратегія;
- фінансова стратегія (стратегія управління активами й стратегія управління капіталом);
- стратегія операційного управління (виробнича стратегія);
- стратегія управління персоналом;
- кількісні і якісні характеристики наявних інтелектуальних активів підприємства.

Відповідно до обраного способу комерціалізації ОПІВ формується стратегія підприємства з використання прав на ОІВ:

- 1) стратегія захисту від конкурентів за допомогою отримання монопольного права на виробництво нової продукції;
- 2) стратегія ліцензування (нападу на конкурентів) на основі отримання монопольних прав на технологію виробництва;
- 3) стратегія оптимізації фінансово-господарської діяльності (внесення до складу установчого капіталу ОПІВ);
- 4) стратегія створення іміджу компанії (підвищення його інвестиційної привабливості й престижу на внутрішньому/зовнішньому ринку за допомогою впливового портфелю об'єктів ІВ).

Належно розроблена патентна стратегія дозволяє компанії:

- зайняти сприятливіші ринкові позиції, використовуючи сучасні технології у виробництві своєї продукції та послуг, активізуючи НДДКР,
- підвищуючи ефективність маркетингу й передбачаючи можливі комерційні і технологічні зміни;
- удосконалити фінансову діяльність, виявляючи патентні активи для одержання нових доходів, зменшення витрат і підтримки на належному рівні загально корпоративних вартісних оцінок;

– підвищити конкурентність компанії за допомогою застосування в технології обхідних маневрів, використання нових ринкових можливостей і нейтралізації погроз, що виходять від конкурентів.

Зрозуміло, стратегії управління інтелектуальною власністю повинні бути різними для виробництв, які динамічно розвиваються, що потребують стабілізації їхнього бізнесу та підприємств, що перебувають у критичному стані.

Порядок виконання

1. Користуючись додатком 1, визначити, які типи стратегій (класичних) реалізуються фірмами в нижченаведених прикладах.

Приклад 1.1. Один зі світових лідерів у галузі виготовлення електронного обладнання для запису, відтворення звуку та зображення, японська фірма «Соні», придбала відому американську кінокомпанію «Коламбія Пікчерс», заплативши за неї декілька мільярдів доларів. Слідом за нею таке саме придбання зробила і фірма «Мацусіта», яка випускає аналогічну продукцію під назвою «Національ Панасонік».

З позиції стратегічного управління поясніть таку поведінку японських фірм і визначте тип їх стратегії розвитку.

Приклад 1.2. Міжнародна мережа ресторанів швидкого обслуговування «Макдональдс» однією із рис розвитку має жорстку спеціалізацію. До складу мережі «Макдональдс» входять тільки ресторани.

Плануючи прийти на ринок в Україну, фірма «Макдональдс» також розраховувала відкрити мережу ресторанів. Але вона змінила свою позицію і традиції і провела диверсифікацію своєї діяльності.

Спочатку було побудовано завод із виробництва сиру, гамбургерів, булочок та інших компонентів меню ресторанів «Макдональдс». Пізніше фірма розпочала будівництво офісного білдінгу.

З позиції стратегічного управління поясніть таку поведінку фірми «Макдональдс» в Україні і визначте тип її стратегії розвитку.

Приклад 1.3. Корейська автомобільна компанія «Деу-Моторс» прагне стійко закріпитися на нашому ринку. Автомобілі цієї марки морським шляхом доставляються у Варну, там частково демонтуються, а потім в Іллічевську збираються три моделі автомобілів: «Ланос», «Нубіра» і «Леганза», які

пропонуються нашим покупцям. Силами компанії проведено модернізацію автомобіля «Таврія» (внесено більше 200 удосконалень і доробок).

У перспективі планується проведення реконструкції заводу «АвтоЗАЗ», а потім – випуск автомобілів «Деу». Всі комплектуючі і запасні частини також виготовлятимуть в Україні. Буде створено мережу станцій технічного обслуговування «Деу» з порівняно невисоким рівнем цін.

З позицій стратегічного управління поясніть поведінку компанії і визначте тип її стратегії.

Приклад 1.4. Компанія «Проктер енд Гембл» давно завоювала стійкі позиції на нашому ринку. Вона спеціалізується на виробництві засобів гігієни і санітарії. Компанія постійно вишукує додаткові можливості виробництва нової продукції, які є в сучасному бізнесі. Існуюче виробництво залишається в центрі бізнесу, а нове виникає виходячи з тих можливостей, які є в технології виробництва. Компанія урізноманітнює асортимент товарів. Так, пральні засоби випускаються з різними ароматами, у різній розфасовці. Це саме стосується і засобів гігієни. Який тип стратегії характерний для діяльності компанії?

Приклад 1.5. Через економічну кризу тепловозоремонтний завод змушений скорочувати обсяг робіт. Як наслідок за останні роки чисельність працівників з 4,5 тисяч скоротилася до 2 тисяч. Нині перед підприємством знову постало питання скорочення витрат на виробництво. Який тип стратегії характерний для діяльності заводу?

Приклад 1.6. Товариство з обмеженою відповідальністю «Катаріна» розпочало свою діяльність з відкриття салону магазину «Катаріна», в якому покупцям пропонувалися тканині і фурнітура. Потім воно відкрило салони-магазини «Елегант» і «Аріадна», де розпочався продаж товарів для оформлення інтер'єру житла. Покупцям надаються консультації дизайнера приймаються замовлення на пошиття штор. Список постачальників підприємства розширюється. Працівники підприємств вважають, що просто продати товар – це пів справи, запропонувати його так, щоб людина відчула увагу, піклування щире бажання допомогти - це головне в їхній професії. Який тип стратегії бізнесу характерний для підприємства?

2. Заготівельно-переробний концерн одержує достатньо великий прибуток, стосовно подальшого використання якого в керівників є розбіжності в поглядах. Висувається декілька пропозицій, основними з яких є:

а) розширити виробництво вже освоєної продукції,

б) розширити мережу постачальників, щоб не потрапити під вплив сильних коливань на ринку;

в) розпочати розробку нової продукції;

г) збільшити вкладення в розширення системи збуту;

д) придбати виробництва, що не пов'язані з профілем роботи концерну, але продаються за досить низькою ціною в силу кон'юнктури ринку цінних паперів.

Який із варіантів розвитку концерну, на Ваш погляд, є найбільш привабливим? Якими будуть Ваші рекомендації концерну?

3. На конкретних прикладах визначити можливість застосування стратегій управління інноваційною діяльністю (інтелектуальною власністю) – стратегій правової охорони результатів досліджень і розробок:

- стратегії захисту від конкурентів;
- стратегії нападу на конкурентів;
- стратегії створення іміджу компанії;
- стратегії оптимізації фінансово-господарської діяльності.

Додаток 1

Характеристика еталонних стратегій бізнесу

1. Стратегії концентрованого зростання – це такі стратегії, які пов'язані зі змінами продукту і ринку.

Основні стратегії цієї групи:

1.1. Стратегія посилення позиції на ринку або проникнення на ринок.

При такій стратегії фірма робить усе, щоб із даним продуктом на даному ринку завоювати кращі позиції. Для цього необхідні великі маркетингові зусилля.

1.2. Стратегія розвитку ринку. Її суть полягає в пошуках нових ринків для вже випущеного продукту.

1.3. Стратегія розвитку продукту передбачає вирішення завдання зростання за рахунок виробництва нового продукту, який буде реалізовуватися на вже освоєному фірмою ринку.

2. Стратегія інтегрованого зростання - це така стратегія, яка пов'язана з розширенням фірми шляхом створення нових структур. Це необхідно в разі, коли фірма має сильні конкурентоспроможні позиції.

Основні стратегії цієї групи:

2.1. Стратегія оберненої вертикальної інтеграції спрямована на зростання фірми за рахунок придбання або посилення контролю над постачальниками.

2.2 Стратегія вертикальної інтеграції, такої, що йде «вперед», виражається в зростанні фірми за рахунок придбання або посилення контролю над структурами, що знаходяться між фірмою і кінцевим споживачем, тобто системами розподілу і продажу.

3. Стратегії диверсифікованого зростання реалізуються тоді, коли фірми не можуть далі розвиватися на даному ринку, з даним продуктом, у межах даної галузі. Основними чинниками, які зумовлюють вибір цих стратегій, є ситуації, якщо:

- ринки насичені або зменшився попит на продукт унаслідок його старіння;
- поточний бізнес вимагає великих грошей, що можуть бути прибутково вкладені в інші сфери бізнесу;
- новий бізнес може викликати синергічний ефект (наприклад, за рахунок кращого використання обладнання, сировини тощо);
- антимонопольне регулювання не дає можливості розширювати бізнес у даній галузі;
- можуть бути скорочені витрати від податків;
- може бути полегшений вихід на світові ринки;
- можуть бути залучені нові кадри.

Основні стратегії цієї групи:

3.1. Стратегія концентрованої диверсифікації базується на пошуку і використанні додаткових можливостей виробництва нових продуктів, які є в існуючому бізнесі, тобто існуюче виробництво залишається в центрі бізнесу, а нове виникає виходячи з тих можливостей, які є на основному ринку, в технології або в інших сильних сторонах функціонування фірми.

3.2. Стратегія горизонтальної диверсифікації передбачає пошук можливостей зростання на існуючому ринку за рахунок нової продукції, яка вимагає нової технології. Новий продукт повинен бути супутнім до основного.

3.3. Стратегія конгломератної диверсифікації – це якщо фірма розширюється за рахунок виробництва нових продуктів, технологічно не пов'язаних з тими, що виготовляються, і які реалізуються на нових ринках.

4. Стратегії цілеспрямованого скорочення реалізуються тоді, коли фірма повинна перегрупувати сили після довготривалого періоду зростання чи в зв'язку з необхідністю підвищення ефективності, або коли спостерігаються спади і зміни в економіці.

Основні стратегії цієї групи:

4.1. Стратегія ліквідації здійснюється тоді, коли фірма не може далі вести свій бізнес.

4.2. Стратегія збирання врожаю передбачає відмову від перспективного погляду на бізнес та одержання прибутків у короткий строк (безперспективний бізнес, який не може бути вигідно проданий).

4.3. Стратегія скорочення – це якщо фірма закриває або продає один із своїх підрозділів або бізнесів, щоб здійснити довгострокову зміну меж ведення бізнесу.

4.4. Стратегія скорочення витрат і проведення відповідних заходів щодо скорочення витрат.

На основі даної характеристики для кожного прикладу обирається той чи інший тип стратегії. Відповідь обґрунтовується студентом.

В результаті виконання практичної роботи студенти повинні:

знати: типи стратегій бізнесу та інноваційної діяльності підприємства, стратегії управління інтелектуальною власністю;

вміти: визначати їх тип та доцільність використання у різноманітних ситуаціях.

Література: [10, 11].

Практична робота №2

Тема: Дослідження законодавчого забезпечення інноваційної діяльності

Мета роботи: Ознайомити студентів з базовими законами у сфері інноваційної діяльності.

Теоретична частина

Сучасна нормативно-правова база (закони, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів.

Зокрема, національне інноваційне законодавство включає норми Конституції України, Господарського кодексу, Закону України «Про інноваційну діяльність», Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні», Закону України «Про інвестиційну діяльність» та інших нормативно-правових актів, які визначають правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлюють форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямовані на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом.

Порядок виконання

1. Ознайомитися з нормативними джерелами відповідно до переліку літератури до практичної роботи.

2. У кожному із зазначених джерел розглянути основні поняття (для ЗУ «Про інвестиційну діяльність» – інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний проект); об'єкти (об'єкти інвестиційної діяльності); суб'єкти, їх права і обов'язки (права і обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності); особливості державного регулювання (форми державного регулювання інвестиційної діяльності).

3. Отримані дані занести у таблицю 5.1.

Таблиця 5.1 – Основні положення законодавства України у сфері інноваційної діяльності

Зміст	Законодавчі джерела				
	«Про інноваційну діяльність»	Про інвестиційну діяльність»	«Про наукову і науково-технічну діяльність»	«Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»	ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»
Основні поняття Закону					
Об'єкти					
Суб'єкти (їх права і обов'язки)					
Особливості державного регулювання					

4. Зробити висновок щодо проблем і невирішених питань у нормативному забезпеченні інноваційної діяльності.

В результаті виконання практичної роботи студенти повинні:

знати: основні положення законодавства України у сфері інноваційної діяльності;

вміти: систематизувати нормативну інформацію, виявляти проблеми законодавчого забезпечення інноваційної діяльності.

Література: [12-17].

Практична робота №3

Тема: Моделювання системи взаємодії суб'єктів інноваційної інфраструктури

Мета роботи: Розробка та опис моделі взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності

Теоретична частина

Інноваційна інфраструктура – це сукупність політичних, економічних, правових, управлінських, фінансових, інформаційних, наукових та інших інститутів ринку інновацій, що створюють умови для ефективної реалізації інноваційної діяльності [18].

Розвинена інноваційна інфраструктура є обов'язковою умовою формування ефективного механізму функціонування економіки на засадах інноваційного розвитку.

Організаційно об'єкти інноваційної інфраструктури можуть бути представлені як:

- фінансово-кредитні установи;
- зони інтенсивного науково-технологічного розвитку (технополіси);
- інноваційні парки;
- інноваційні центри;
- інкубатори (інноваційні, технологічні, інноваційного бізнесу);
- консалтингові фірми, компанії та ін.

Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні і юридичні особи України, іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та

інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проектів.

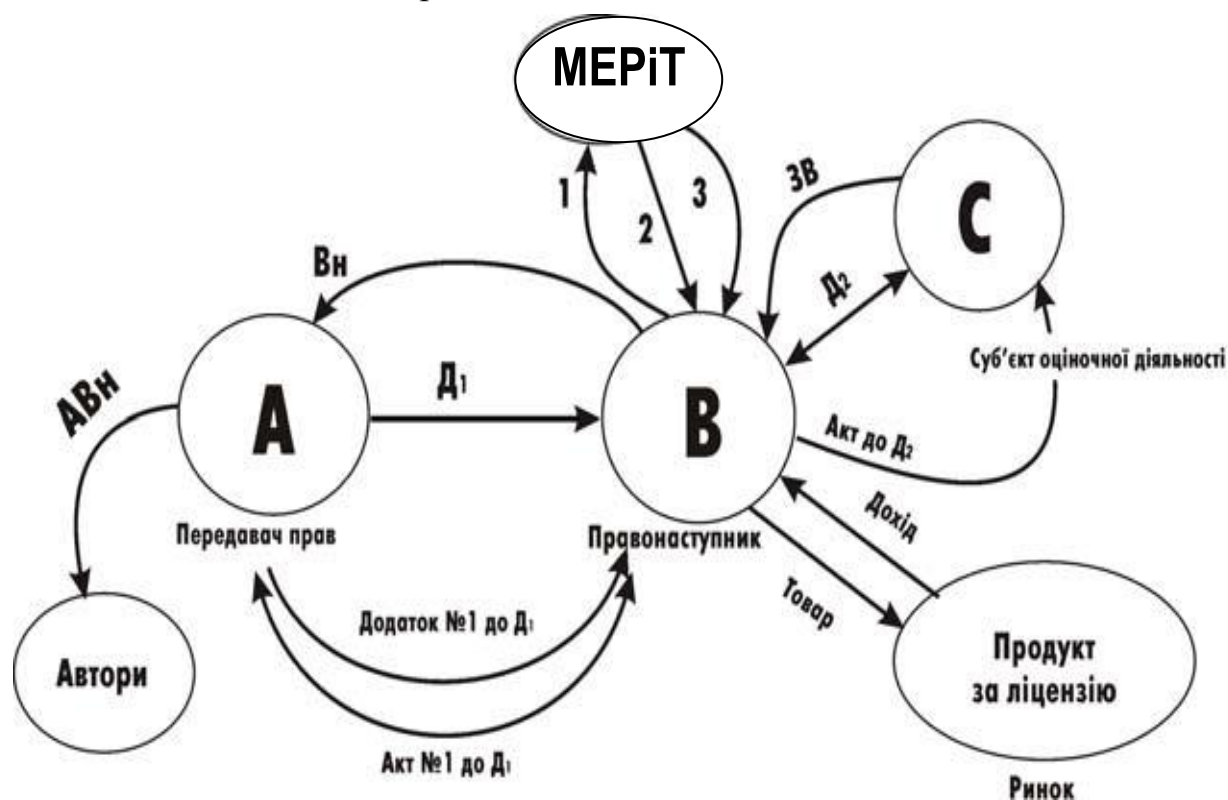
За характером діяльності та змістом інноваційної діяльності усі суб'єкти поділяють на три групи:

1. Державні органи управління інноваційною діяльністю (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування);

2. Інноваційні підприємства (інноваційні центри, технопарки, технополіси, інноваційні інкубатори);

3. Фінансово-кредитні інноваційні установи (державна інноваційна фінансово-кредитна установа, венчурні компанії, інноваційні банки, інноваційні фонди) [19].

Одну з типових моделей взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності представлено на **Схемі 1** - Продаж та придбання інтелектуальної власності, захищеної патентом, між юридичними особами.

На схемі 1:

А – Патентовласник (власник патенту України № ____ по заявці ____ від _____ р., опублікованого _____ р. в Бюл. № ____), юридична особа;

В – правонаступник, юридична особа;

Д1 – Договір № ____ про передачу права власності на винахід, що

захищений патентом України № _____, від _____р. між Патентовласником (А) і правонаступником (В);

С – Суб'єкт оціночної діяльності, який здійснює оцінку майна або майнових прав;

Д1 – Договір № _____, від _____р. на проведення оцінки майна (майнових прав) між Замовником (В) і Суб'єктом оціночної діяльності (С);

ЗВ – Звіт про оцінку вартості майна (майнових прав);

Акт до Д2 – Акт прийому-передачі Звіту про оцінку вартості майна (майнових прав);

Додаток № 1 до Д1 – Укладення Додатку № 1 від _____ р. до Договору про передачу права власності на винахід, що захищений патентом України № _____ від _____р., в якому затверджується (погоджуються) зі Звітом про оцінку вартості майна (майнових прав), враховується розмір платежів за передачу права власності на винахід та приймається сума винагороди;

МЕРіТ – Міністерство економічного розвитку і торгівлі;

1 – заява про реєстрацію Договору передачі права власності на винахід;

2 – Проведення експертизи (перевірка умов охороноздатності);

3 – Видача Рішення щодо реєстрації Договору про передачу права власності на винахід, що захищений патентом України № _____, публікація в Бюлетені _____;

Акт № 1 до Д1 – Акт прийому-передачі права власності на винахід, що захищений патентом України № _____ від _____р.;

Вн – Винагорода за передачу права власності на винахід, що захищений патентом України № _____ від _____р.;

АВн – Авторська винагорода за винахід, при умові укладання з ними угоди, або премія;

Додаток № 1 від _____ р. до Договору про передачу права власності на винахід, що захищений патентом України, є прототипом Договору цивільно-правового характеру, за яким здійснюється купівля-продаж майнових прав на винахід, що захищений патентом України, за відповідною ціною (вартістю майна або майнових прав);

Акт прийому-передачі права власності на винахід, що захищений патентом України, з одного боку підтверджує факт передачі права і з другого

боку фіксує завершення господарської операції передачі права (на майно або майнові права) за відповідною ціною для здійснення оподаткування.

Порядок виконання

1. Розглянути та проаналізувати моделі взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності, представлені на схемах 1-3.
2. Побудувати модель взаємодії «наука-підприємництво» у сфері інноваційної діяльності на прикладі конкретних організацій.

В результаті виконання практичної роботи студенти повинні:

знати: суб'єкти інноваційної діяльності та інфраструктури, їх функції;

вміти: будувати моделі взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності та пояснювати зв'язки між ними.

Література: [18, 19].

Практична робота №4

Тема: Виявлення об'єктів права інтелектуальної власності в результатах інноваційної діяльності підприємства

Мета роботи: Аналіз ознак і критеріїв патентоздатності об'єктів права інтелектуальної власності

Теоретична частина

Завданням правової охорони патентних прав є закріплення особистих немайнових та майнових прав за суб'єктом патентного права та сприяння використанню об'єкта права інтелектуальної власності відповідним суб'єктом права самостійно з одержанням переваг над конкурентами чи шляхом дозволу третім особам використовувати об'єкт права інтелектуальної власності за винагороду [20].

Патентним правом охороняються винаходи (корисні моделі) і промислові зразки. Винаходом називають нове творче вирішення технічної задачі у галузі промисловості, сільського господарства, будівництва, медицини тощо. Згідно з Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» винахід (корисна модель) – це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології.

Згідно з Законом України «Про охорону прав на промислові зразки» промисловим зразком є результат творчої діяльності людини у галузі

художнього конструювання. На відміну від винаходів, в основу яких покладено вирішення певної технічної задачі, виконання функції, промислові зразки є дизайнерським вирішення об'єкта промислової власності.

Порядок виконання

1. Ознайомитися з текстом Законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» та «Про охорону прав на промислові зразки».
2. Охарактеризувати патентне право як інститут права інтелектуальної власності. Виявити об'єкти і суб'єкти винаходів (корисних моделей) і промислових зразків, критерії патентоздатності, охоронні документи і терміни дії майнових прав. Заповнити таблицю 5.2.
3. Провести порівняльний аналіз винаходу і промислового зразка як об'єктів права інтелектуальної власності.

Таблиця 5.2

Правова охорона винаходів (корисних моделей) і промислових зразків

Об'єкти	Суб'єкти	Критерії патентоздатності	Охоронний документ	Термін дії майнових прав
1	2	3	4	
Винаходи (корисні моделі)				
Промислові зразки				

У результаті виконання практичної роботи студенти повинні:

знати основні положення Законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» та «Про охорону прав на промислові зразки»;

вміти орієнтуватися в нормативному полі патентного права України, визначати об'єкти і суб'єкти патентних прав.

Література: [20-22].

Практична робота №5

Тема: Вивчення складових інноваційного проекту

Мета роботи: Життєвий цикл та етапи розробки інноваційного проекту.

Теоретична частина

У сучасній практиці планування інновацій значного поширення набули комплексні науково-технічні програми і проекти. Поняття «інноваційний проект» вживається у двох значеннях:

- як діяльність, що передбачає здійснення комплексу будь-яких дій, які забезпечують досягнення мети;
- як система організаційно-правових і розрахунково-фінансових документів, необхідних для здійснення певних дій.

У таблиці 5.3 представлено основні етапи створення і реалізації інноваційного проекту, кожний етап якого являє собою певний план дій.

В управлінні інноваційним проектом планування (програмування, детальна програма) посідає основне місце, втілюючи організуючий початок усього процесу реалізації проекту. Основна мета планування - інтеграція всіх учасників проекту на виконання комплексу робіт, що забезпечують досягнення кінцевих результатів проекту.

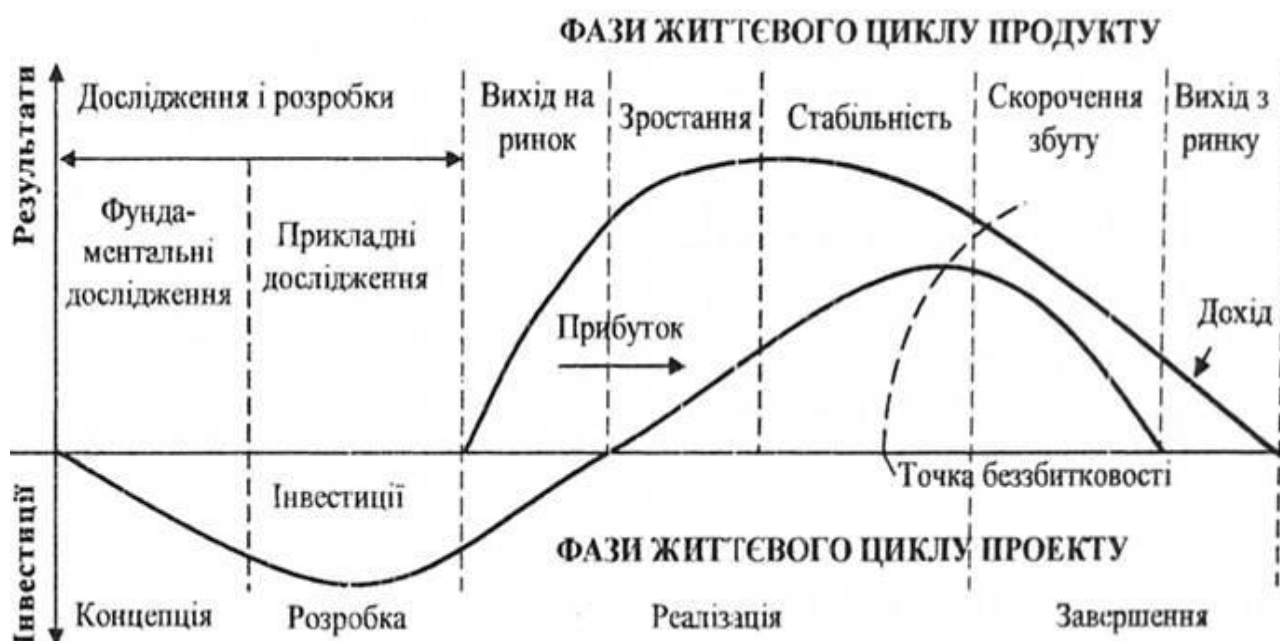
План реалізації інноваційного проекту являє собою детальний, розгорнутий у часі, збалансований за ресурсами і виконавцями, взаємозв'язаний перелік науково-технічних, виробничих, організаційних та інших заходів, спрямованих на досягнення загальної мети чи вирішення поставленого завдання.

Таблиця 5.3 – Етапи планування і реалізації інноваційного проекту

з/п	Етап	Зміст
1	Формування інноваційної ідеї (задуму)	Визначення мети, форми, джерела, суб'єктів та об'єкту інвестицій
2	Попередня оцінка ефективності проекту	Дослідження інноваційних можливостей, ресурсів, попиту; підготовка пропозицій для потенційного інвестора
3	Техніко-економічне обґрунтування (ТЕО)	Складання організаційно-правових і розрахунково-фінансових документів з метою залучення інвестора

4	Розробка умов виконання проекту	Підготовка контрактної документації
5	Вибір інженерних та технологічних рішень	Розробка інженерних та технологічних рішень, підготовка проектної та технологічної документації
6	Виконання проекту	Будівельно-монтажні роботи, модернізація обладнання тощо
7	Експлуатація об'єкта	Управління виробництвом нового товару, забезпеченням, збутом; повернення інвестицій і одержання прибутку

Життєвий цикл інноваційного проекту (ЖЦ) – повний комплекс робіт і заходів, що виконуються в чітко визначеній послідовності всіма виконавцями проекту; проміжок часу між появою інноваційного проекту і його завершенням (рисуюнок 5.1).

Рисуюнок 5.1 – Порівняння фаз життєвого циклу проекту і продукту

Поділ ЖЦ проекту є наступним:

1. Передінвестиційна фаза: аналіз інвестиційних можливостей, попереднє техніко-економічне обґрунтування.

2. Інвестиційна фаза: переговори й укладання контрактів, проектування, будівництво, маркетинг, навчання.

3. Експлуатаційна фаза: приймання і запуск, заміна обладнання, розширення й інновації [23].

Порядок виконання

1. Навести приклад інноваційного проекту у будь-якій галузі.

2. Описати усі етапи і фази життєвого циклу даного проекту, користуючись теоретичним матеріалом.

У результаті виконання практичної роботи студенти повинні:

знати етапи планування і реалізації інноваційного проекту;

вміти визначати етапи життєвого циклу проекту і продукту проекту.

Література: [23].

Практична робота №6

Тема: Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства

Мета роботи: Розрахувати економічну ефективність реалізованого на основі об'єкту інтелектуальної власності інноваційного проекту в умовах діяльності конкретного підприємства

Теоретична частина

Ефективність – це відношення корисного ефекту (результату) до витрат на його одержання. Економічним ефектом називається результат, який одержують унаслідок витрат на розвиток господарювання (впровадження інноваційних проектів у виробництво), що дає змогу збільшувати виробництво засобів виробництва; предметів ужитку, послуг за визначений період.

Економічний результат оцінюється системою вартісних показників і критеріїв. Цих критеріїв пропонується дослідниками досить багато: вартість НДДКР, вкладення у виробництво, маркетинг, наявність фінансів у необхідний час, потенційний річний розмір прибутку, очікувана норма прибутку, сумарний дохід за весь життєвий цикл інновації, абсолютна та відносна ефективність. Основними показниками економічної ефективності інноваційних проектів є: строк окупності інвестицій, облікова норма рентабельності, чиста приведена вартість, індекс рентабельності, внутрішня норма прибутку.

Порядок виконання

Навести приклади конкретних інноваційних проектів, в основі яких наявні об'єкти права інтелектуальної власності. З метою визначення інноваційного проекту, придатного для подальшої реалізації, здійснити оцінку їх ефективності, користуючись наведеними нижче формулами.

1. Період окупності (Payback Period, PP) – це кількість періодів, за які інвестиційні витрати на інноваційний проект повністю перекриваються доходами від цього проекту.

Період окупності розраховується за допомогою наступної формули:

$$PP = \frac{I}{CF_t}, \quad (5.1)$$

де I – сума інвестиційного капіталу, грн.;

CF_1 – середня очікувана величина грошового потоку.

Якщо базовий період - рік, то значення PP обчислюється в кількості років; однак можна виділяти і дробову частину року, якщо абстрагуватися від вихідного припущення, що приплив коштів здійснюється наприкінці року.

2. Чиста приведена вартість (Net Present Value, NPV, або чистий приведений дохід, чистий приведений ефект) – це сума, на яку продисконтовані чисті грошові потоки перевищують продисконтовані інвестиційні витрати за весь термін реалізації інвестиційного проекту. За економічним змістом – це продисконтований прибуток, який отримає інвестор після реалізації інвестиційного проекту.

Для неординарних грошових потоків є наступна формула для розрахунку NPV:

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{CF_i}{(1+d)^i} - \sum_{i=1}^n \frac{I_i}{(1+d)^i} = \sum_{i=1}^n \frac{CF_i - I_i}{(1+d)^i}, \quad (5.2)$$

де CF_i - чисті грошові потоки в i -му році,

I_i - інвестиційні витрати в i -му році,

d - ставка дисконту або необхідна ставка доходу,

i - порядковий номер року розрахункового періоду,

n - кількість років.

При цьому, якщо $NPV > 0$, то проект є прибутковим і його можна прийняти і у випадку прийняття проекту добробут власників компанії збільшиться;

$NPV = 0$, то доходи від інноваційного проекту дорівнюють витратам на нього та у випадку прийняття проекту добробут власників компанії не зміниться, але в той же час обсяги виробництва зростуть, тобто компанія збільшиться в масштабах;

$NPV < 0$, то доходи від інноваційного проекту менше витрат і проект треба відхилити, у випадку прийняття проекту добробут власників компанії зменшиться.

3. Індекс рентабельності (Profitability Index, PI, або індекс прибутковості, індекс доходності) інноваційного проекту - це відношення продисконтованих (приведених) чистих грошових потоків від інноваційного проекту до продисконтованих (приведених на ту ж саму дату) інвестиційних видатків. Він характеризує рівень чистого грошового потоку, що припадає на одиницю інноваційних витрат або характеризує величину доходу на одиницю витрат.

Розрахунок індексу рентабельності здійснюється за формулою:

$$PI = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{CF_i}{(1+d)^i}}{\sum_{i=1}^n \frac{I_i}{(1+d)^i}} \quad (5.3)$$

При цьому, якщо $PI > 1$, проект є ефективним, він приймається;

$PI < 1$ – проект треба відхилити;

$PI = 1$ – доходи від інвестиційного проекту дорівнюють витратам.

Таким чином до реалізації можуть бути прийняті проекти з рентабельністю, яка буде вища за одиницю.

В результаті виконання практичної роботи студенти повинні:

знати: сутність та основні показники економічної ефективності інноваційного проекту;

вміти: здійснювати відбір інноваційних проектів на основі розрахунку їх економічної ефективності.

Література: [24, 25].

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота студента має таку структуру:

- титульний аркуш зі штампом Заочного факультету;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- перелік посилань.

Основна частина складається з відповідей на такі запитання.

1. Для ОПП «Управління проектами»

1. Сутність та основи управління інноваційною діяльністю (поняття управління, інновацій та інноваційної діяльності, класифікація інновацій, загальна характеристика інноваційного процесу).

2. Інноваційний проект як об'єкт управління (поняття, види та життєвий цикл інноваційного проекту).

3. Оцінка ефективності інноваційних проектів (показники ефективності інноваційних проектів та види ефектів від їх реалізації).

4. Сучасні організаційні форми інноваційної діяльності (характеристика організацій, що здійснюють інноваційні розробки: технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори тощо).

5. Навести приклад моделі взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності.

2. Для ОПП «Інтелектуальна власність»

1. Сутність та основи управління інноваційною діяльністю (поняття управління, інновацій та інноваційної діяльності, класифікація інновацій, загальна характеристика інноваційного процесу).

2. Сучасні організаційні форми інноваційної діяльності (характеристика організацій, що здійснюють інноваційні розробки у сфері промислової власності).

3. Результат інноваційної діяльності як об'єкт управління (поняття, види та життєвий цикл інноваційного продукту).

4. Підходи і методи оцінки інноваційного продукту – об'єкта права інтелектуальної власності, технології. Навести приклад оцінки інноваційної технології.

5. Навести приклад моделі взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності.

Оформлювати роботу слід на аркушах А4, шрифт Times New Roman, міжрядковий інтервал 1,5, обсяг роботи – 15-20 сторінок.